

چه کسی جانشین رئیس جمهور مریض ازبکستان خواهد شد؟

یژوهش رژف خبری از رادیوی آزادی

۲۹ آگست ۲۰۱۶

به قلم: بروس پانییر (Bruce Pannier)

برگردان: خلیل

تبصره: اسلام کریموف که از سال ۱۹۹۱ بعد از سقوط اتحاد شوروی و استقلال ازبکستان بادست آهنین، و به شیوه رهبران شوروی، بر آن کشور حکومت نموده است، کنون در یک موقعیت بسیار حساس دچار خون ریزی مغزی شده و روز شنبه سوم سپتمبر در زادگاهش شهر تاریخی سمرقند مراسم تدفینش انجام شد. چون مراسم خاک سپاری تحت اثر میرضیا یف انجام گرفت، بنا این کار موقعیت او را در بدست گرفتن رهبری ازبکستان بلند می برد. ازبکستان این همسایه در بدیوار شمالی کشور ما اگر بی ثبات شود، تأثیرات ناگواری بر همسایه ها، منطقه و جهان خواهد داشت. میدانیم که گروههای مختلف ضد حکومتی اعم از جهادی ها در منطقه و احتمالاً در خود آن کشور فعال اند. نام هایی مانند جمعه نمنگانی، طاهر یولداشف، گروه دولت اسلامی ازبکستان، و حزب التحریر از مدتهاست که در آن کشور و یا دور و پیش آن، من جمله افغانستان فعالیت نموده و در کنار مخالفین دولت می جنگند. لذا، حفظ ثبات در ازبکستان از اهمیت حیاتی برای افغانستان برخوردار است. امید است این مریض ناگهانی و (احتمالاً) از صحنه کنار رفتن کریموف درس عبرتی باشد برای سایر دیکتاتورهای منطقه که تا دیر نه شده سیستم حکومت شان را تا حدود امکان بر قانون قابل تطبیق استوار نموده و از پیش آمدن چنین حالت استثنایی جلوگیری نمایند.

(عکسها از سایت دویچه ویلی اند.)

اسلام کریموف ۷۸ ساله و مصاب با خون ریزی مغزی

ازبیکستان پس از آگاه شدن درحالت تشویش توأم با دلهره بسر میرسد، که رئیس جمهور کریموف، ۷۸ساله، بعد از آسیب دیدن از آنچه که دخترکوچکش در طی اطلاعیه ۱ درحسابنستاگرام اش به تاریخ ۲۹ اگست آن را خون ریزی مغزی نامید، بستری شده است.

لاله کریمووا، دختر جوان اسلام کریموف

در ازبیکستان، و بقیه آسیای مرکزی و آن سوی آن، کنون شمار زیادی جویای آنند که درصورت مردن یا عدم توانایی او در اجرای بیشتر وظایف ریاست جمهوری چه پیش خواهد آمد. چه کسی می خواهد یا می تواند یگانه رهبری را تعویض نماید که این کشور از بدو استقلال در بعد از سقوط اتحاد شوروی در سال ۱۹۹۱ بخود دیده است؟

قانون اساسی ازبیکستان می گوید که در صورت عدم توانایی رئیس جمهور در وظایفش، رئیس اتاق بالای پارلمان (سنا) -- کنون نعمت الله یولداشف کمتر شناخته شده -- صلاحیت های رئیس جمهور را برای مدت سه ماه در دست می گیرد.

اما برای طولانی مدت نست افراد مطلوب کوتاه است: این نست (فقط) شامل سه نفر می شود.

ظاهراً تعداد زیادی معتقد اند که وارث(جانشین/پایاند) عبارت است از(شوکت) میرضیا یف صدراعظم، ۵۸ ساله، که حکومت را از سال ۲۰۰۳ بدینسو رهبری نموده است. او از ولایت جزاخ می آید، که در جنب ولایت مادرزادی کریموف، سمرقند، قرار داشته و از حمایت دارو دسته دودمانی جزاخ و احتمالاً سمرقند برخوردار است. این امرنیزی تواند با اهمیت باشد که یگانه اظهاریه(تاکنون) راجع به بستری شدن کریموف از سوی کابینه وزرا صادر شده، که میرزایف آن را رهبری می کند.

طوایف قبیلوی درپروسه جانشینی نقش مهمی را ایفاخواهند کرد. کریموف، که با دست آهنین حکومت نموده ومخالفت (های) اندکی را برتافته است، دربرکار بردن ترفند درمیان طایفه (دسته) های قبیلوی مختلف برای بجان هم انداختن و خود را از شرشان خلاص کردن در ازبیکستان چیره دست بود.

بعضی منتقدین میرضیایف را با عبارات غیر مردد (نا مطمئن) متمایز کرده، او را همچون یک تبهکار(چاقوکش) تعریف و توصیف نموده اند که در استدلال کوتاه ودرپرخاشگری سریع(چابک) است. قرار شایعات در دوران تصدی اش به حیث گورنر ولایت جزاخ (۱۹۹۶-۲۰۰۱)، او دست کم بریک تن دهقان حمله فزیکمی نموده است که بی پاکانه راجع به وضعیت در ولایت شکایت نموده بود. عبید الله یامان قل اوف(یمان قلوب)، جانشین او، بعد از پخش گزارش های مختلف در مورد لت و کوب رأی دهندگان از سوی او، و اینکه یک گروه رزمی(ضربتی) را رهبری می کرده است، مالا با حالت دست بند زده توسط هلی کوپتر(از صحنه) بیرون برده شده. اما میرضیا یف بطور قطع یمان قل اوف را بخوبی می شناسد.

درمیان مقامات رده بالای ازبیکستان، میرضیا یف به حیث یک ،، مشت،، نگرسته می شود نه (لزوماً) یک ،، مغزکل/رهبر،،. این کار شاید مانع رئیس جمهورشدن او نه شود، اما تعدادی ناظرین می گویند که اگر او رئیس جمهورهم شود، حکومتش بیشتر از حکومت وسیعاً انتقاد شده کریموف سرکوب گر خواهد بود.

ارزشی ندارد که ازبیکستان در طی پنج سال گذشته مصروف دستکاری (سرهم بندی) قانون اساسی بود. دست کم، در روی کاغذ، بعضی اصلاحات قدرت صدراعظم را از دیداد بخشیده است. کاری که می تواند علامت خوبی، یا حتی نوعی اعلام پشتیبانی (تأیید) برای میرضیایف باشد.

اما طوایف قبیلوی سمرقند در اواخر سالهای ۱۹۹۰ در اثر اعمال اسماعیل جوهره بیک اوف رئیس شان، اندکی بی التفاتی احساس کردند. جوهره بیک در عروج کریموف از طریق پلکانهای حزب کمونیست در سالهای ۱۹۸۰ کارساز (مؤثر) بوده و (بالاخر) پست های حکومتی را پاداش گرفته و در طی سالهای ۱۹۹۰-ام از طریق تصاحب کسب و کار جایزه دریافت کرده است. اما جوهره بیک از زورمندی بسیار فاصله داشته و شایع شده بود که در عقب بزم گذاری های فبروری ۱۹۹۹ تاشکنت قرارداد داشت، (بنآ) کمی بعد از تقررش به حیث وزیر زراعت برکنار شده و روانه زندان گردید.

جوهره بیک مدت کوتاهی بعد از بزم گذاری ها به حکومت برگشته و تا ۲۰۰۴ در آن باقی ماند، اما (در این بین) پیوندهای کریموف با طوایف قبیلوی سمرقند متزلزل شد. معلوم نیست چه مقدار از آن پیوندها ترمیم شدند، با وجود آنکه جوهره بیک مدتها پیش سیاست و انظار عامه را ترک نموده بود.

بخت مند دیگر برای گرفتن جای کریموف، رستم عظیم اوف وزیر مالیه، ۵۶ ساله است. عظیم اوف از ساحات تاشکنت و دارو دسته دودمانی تاشکنت می آید. او از سال ۱۹۹۸ بدینسو شامل حکومت ملی، ولی همواره در پستی وابسته به امور مالی بوده است.

عظیم اوف نسبت به میرضیا یف فرهیخته و کارکننده تر، و در تعامل با دنیای خارج دارای تجربه بیشتر است. در سالیان اول استقلال، به حیث رئیس بانک ملی ازبیکستان برای فعالیت های خارجی، در تعامل با بانک اروپایی در امور بازسازی و انکشاف (EBRD) شخص پیشگام بود.

نفرسومی، کاندید بالقوه اندک محتمل برای گرفتن زمام امور عبارت از رستم عنایت اوف ۷۲ ساله، رئیس کمیته امنیت ملی (SNB) است. عنایت اوف یکی از قدرت مند ترین مردمان در ازبیکستان است، که از سال ۱۹۹۵ به حیث رئیس (SNB) خدمت کرده است. او از بزرگان قبیلوی تاشکنت است.

تعداد زیادی گمان می کنند که او در سالیان اخیر با بدتر شدن صحت کریموف نقش اصلی (کاردینال ریش سفید) را ایفا می نماید. همچنان تعداد زیادی گمان می کنند که این عنایت اوف بود که در عقب کارزار پایین کشیدن گلناره دختر بزرگ قرار داشت که زمانی به حیث یک زن کسب و کاری مصروف دیدو بازدید از دنیا بود. او از سال ۲۰۱۴ بدینسو، یعنی وقتی که قرار شایعات بعد از مرتبط شدن نامش با یک رسوایی رشوه خواری در ارتباط با کمپنی های تلی کمونیکیشن تحت توقیف خانگی قرار داده شد، در انظار دیده نه شده است.

گلناره دختر کلان کریموف به ریاست جمهوری چشم دوخته است

سن و سال (عمر) عنایت اوف احتمالاً مانع از هرگونه مدنظر گرفتن او به حیث رئیس جمهور شده، هرچند این امر باعث جلوگیری از نقش انتقالی اش نمی گردد.

عنایت اوف (بیشتر) به حیث پادشاه تراش دیده می شود تا یک پادشاه. در طی ده سال گذشته فقط یک تصویر شخیص او وجود دارد-- آنها هم تصویری گرفته شده در زمانی که او برای ملاقات با مقامات امنیتی در چین بود. او آشکارا نمی خواهد تا در انظار عامه دیده شود.

اما غیر ممکن خواهد بود تا هرکس دیگری تقریباً بدون حمایت او رئیس جمهور ازبیکستان شده یا قادر باشد تا برکشور بدون رادع و مانع حکمروایی نماید.

بعضی گزارشات حاکی از آنند که عنایت اوف دارای مناسباتی خوبی با میرضیا یف بوده و شاید آخر الذکر را به حیث رئیس جمهور آینده ازبیکستان حمایت نماید. باید بخاطر داشت که عنایت اوف بعد از آنکه در نهایت از سیاست برکنار شد، قدرتت را حقیقتاً استحکام بخشیده است، بنابراین، رئیس (SNB) باید چیزهایی را در مورد ضعف بزرگان دودمانی سمرقند بداند.

منطقی خواهد بود اعتقاد داشته باشیم که عنایت اوف حمایتش را در عقب عظیم اوف قرار خواهد داد. اینان هردو از بزرگان قبیلوی تاشکنت اند. اما توازن بزرگان قبیلوی یک کار مستلزم دقت زیاد (حیله گرانه) بوده و تا کنون سیستم (حکومتی) بر این نمط استوار بوده که رئیس جمهور از سمرقند باشد و مقامات تأثیرگذار از تاشکنت. عظیم اوف شاید برای حفظ آرامش نادیده گرفته شود.

سهم سرویس ازبیک رادیوی اروپای آزاد/ رادیوی آزادی در این گزارش

Source: <http://www.rferl.org/content/who-would-replace-uzbekistan-karimov-president/27952766.html>

Copyright (c) 2016. RFE/RL, Inc. Reprinted with the permission of Radio Free Europe/Radio Liberty, 1201 Connecticut Ave., N.W. Washington DC 20036.